

קורס כאבי פנים ולסתות
שנה ה' - תשפ"א

אחראי הקורס: ד"ר אלונה אמודי

סוג הקורס: חובה

מורים וקלינאים: פרופ' אפרים וינוקור, ד"ר אלונה פרלמן אמודי, ד"ר פסיה פרידמן רובין, דר טל מסר, דר תמר שלו-אנצ'ל, ד"ר ש' רייטר (המחלקה לרפואת הפה), דר' לרי לוקרמן (המחלקה לרפואת הפה)

1. תיאור הקורס

זהו קורס מולטי-דיסציפלינרי בנושא כאבי פנים ולסתות הכולל התייחסות לכל ההיבטים של נושא הכאב החרף והכרוני (היבטים אנטומיים, פיזיולוגיים, נאורופתיים, וסקולריים, רגשיים-קוגניטיביים, התנהגותיים, וכו'). הקורס סוקר את ההפרעות הגורמות לכאבי ראש, פנים ולסתות ואת ההפרעות התפקודיות של מערכת הלעיסה, תוך התמקדות בקלסיפיקציה של ההפרעות העיקריות, באטיולוגיה, באפידמיולוגיה, באבחנה ובטיפול. דגש מיוחד יינתן לאבחון כאבים דנטליים שמקורם אקסטרה-אורליים.

ב. הכנה טרום-קלינית לקבלת מתרפאים

- א. במהלך החודשים אוגוסט וספטמבר יתקיימו 4 סמינרים, כהכנה לקבלת מתרפאים
- ב. הנוכחות בסמינרים **אלו חובה**. סטודנט שיעדר מאחד הסמינרים לא יורשה לקבל מתרפאים עד לעמידה במבחן על החומר של הסמינר.

ג. דרישות קליניות של הקורס

- א. על כל סטודנט לבצע במהלך החטיבה הקלינית (שנים ה'-ו') 2 סדים סיגריים קשים בהנחיית איש/ת צוות המרפאה לכאבי פנים. הסד הראשון יבוצע על ידי המדריך לצורך למידה, והשני על ידי הסטודנט. הניקוד שיוקנה לסד **השני** יהיה שווה בערכו למבנה.
- ב. על כל סטודנט בחטיבה הקלינית לעקוב אחר הטיפול של לפחות 2 מתרפאים הסובלים מהפרעה טמפורומנדיבולרית, ולכתוב דו"ח קליני על אחד מהם. על הדו"ח לכלול: תלונה עיקרית, אבחון על פי TMD/DC, טיפול, ומעקב ומסקנות. את הדו"ח יש להגיש עד תום סמסטר א' של שנה ו' למרכזת הקורס.

ד. הנחיות כלליות לקבלת מתרפאים חדשים

1. כל מתרפא חדש המגיע למרפאת הסטודנטים יעבור בדיקה טמפורומנדיבולרית מקיפה על פי האינדקס (TMD/DC) AXIS I. על הסטודנטים יהיה להבין מהן המגבלות הנובעות ממצבו הטמפורומנדיבולרי לפני תחילת הטיפול השיקומי.
2. הפרעות תפקודיות קלות יטופלו במסגרת מרפאת הסטודנטים. במקרים קשים יופנו המתרפאים להמשך טיפול למרפאה לכאבי פנים ולסתות.

ג אין להתחיל בטיפול במתרפא ללא אישור החתום על ידי איש/ת צוות כאבי פנים ולסתות

ה. הערכת הסטודנט בשנה חמישית

1. הערכת הידע של הסטודנט תעשה על ידי מבחן פתוח בכתב שיתקיים בסיום שנה"ל, על ידי בוחן שיתקיים בסיומם של הסמינרים של טרום שנת הלימודים (סמינרי אוגוסט ספטמבר), ומטלות המתייחסות לכל אחד מהסמינרים.

2. המבחן יהיה מורכב ממספר מקרים קליניים איתם הסטודנט יצטרך להתמודד.
הציון של המבחן הסופי מהווה 85% מהציון הכללי.

3. הבורח מהווה 15% מהציון הכללי.

הנוכחות בכל הסמינרים היא חובה. סטודנט שיעדר ללא אישור לא יורשה לגשת למבחן הסופי.

1. הערכת הסטודנט בשנה שישית

- א. על הסטודנט להמציא אישור חתום על ידי אחד המדריכים המאשר שעמד בכל הדרישות הקליניות של הקורס לכאבי פנים ולסתות
- ב. סטודנט שלא יעמוד בדרישות הקליניות לא יורשה לגשת למבחן הרישוי.

2. חומר קריאה חובה:

1. J. Okeson (ed): Bell's Oral & Facial Pain Quintessence Publishing Co, Inc. Chicago, IL, 7th ed. 2014
2. De Leeuw R, Klasser GD (eds): Orofacial Pain: Guidelines for Assessment, Diagnosis, and Management. Quintessence Publishing Co, Inc. Chicago, IL, 5th ed. 2013
3. D.M. Laskin, C.S. Greene, W.L. Hylander (eds): TMDs: An Evidence-Based Approach to Diagnosis and Treatment. Quintessence Publishing Co, Inc. Chicago, IL 2006
4. Y Sharav, R Benoliel (eds): Orofacial Pain and Headache. Quintessence Publishing Co, Inc. Chicago, IL 2nd Edition, 2015
5. Articles:
 - a) Lavigne GJ, Khoury S, Abe S, Yamaguchi TK, Raphael K. Bruxism physiology and pathology: an overview for clinicians. J Oral Rehab; 2008 35; 476–494
 - b) F. Lobbezoo, J. Ahlberg, K.G. Raphael, P. Wetselaar, A.G. Glaros, T. Kato, V. Santiago, E. Winocur, A. De Laat, R. De Leeuw, K. Koyano, G.J. Lavigne, P. Svensson, D. Manfredini: International consensus on the assessment of bruxism: Report of a work in progress. J Oral Rehab; 2018,00, 1-8; <https://doi.org/10.1111/joor.12663>
 - c) D. Manfredini, A. Colonna, A. Bracci & F. Lobbezoo: Bruxism: a summary of current knowledge on aetiology, assessment and management. Oral Surgery, October 3019, 2-13
 - d) Okeson JP. Temporomandibular disorders in children. Pediatr Dent. 1989; 11: 325-329
 - e) Barbosa T de S, Miyakoda LS, Pocztaruk R de L, Rocha CP, Gaviao MB. Temporomandibular disorders and bruxism in childhood and adolescence: review of the literature. Int J Pediatr Otorhinolaryngol. 2008; 72: 299-314
 - f) G Mayer ·M Arzt · B Braumann ·JH. Ficker et al: German S3 Guideline Nonrestorative Sleep/Sleep Disorders, chapter "Sleep-Related Breathing Disorders in Adults," Short Version. Somnologie 2017 21:290 301 <https://doi.org/10.1007/s11818-017-0136-2>

- g) Ohrbach R (Editor). Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders: Assessment Instruments (HEBREW). Version 15May 2016
 Hebrew version by: Reiter S, Winocur E, Akrish S, Reiter A, Reiter M, Lahav M, Emodi-Perlman A. www.rdc-tmdinternational.org . Accessed on January, 2018
- h) ד"ר ג. אלמוזנינו, ד"ר י. מזרחי, ד"ר ש. רייטר: תמרורי אזהרה בכאבי שיניים ופנים 64-71' עמ', 2, לרופא השיניים. רפואת הפה והשיניים, אייר תשע"ח, כרך ל"ה, גיליון
- i) Greene CS & HF Menchel: The use of Oral Appliances in the managing of TMDs <https://www.oralmaxsurgery.theclinics.com/>
- j) A.C.de.C. Williams, K.D. Craig: Updating the definition of pain· Pain,157 (2016) 2420–2423
6. J. Okeson (ed): Management of Temporomandibular Disorders and Occlusion. Mosby, St Luis 7th ed. 213
7. Richard Ohrbach (ed) Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders: Assessment Instruments (English). International RDC/TMD Consortium Network. Version: 3Dec2014. www.rdc-tmdinternational.org
8. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders: Examination Protocol (video)

ח. חומר למבחן (לימוד עצמי)

חומר קריאה חובה הערות: 1. בנוסף לפרקים המצוינים, חובה ללמוד את כל המצגות (S0-S8) 2. המספרים בסוגרים מציינים את מספר המבואה	הנושא
פרקים 6-2 (1)	1. נוירו-אנטומיה ופיזיולוגיה של כאב 2. תהליכים מרכזיים בכאב 3. מודולציה של כאב 4. כאב חריף מול כאב כרוני
פרק 10 (3)	5. טכניקות דימות למפרקי הלסת 6. תהליכים דלקתיים וניוונים של מפרק הלסת
פרק 8 (2) פרק 8 (4) עד עמוד 224	7 הפרעות תפקודיות של שרירי הלעיסה 8. הפרעות תפקודיות לא דלקתיות של מפרק הלסת .
פרקים 6-4 (2) פרק 8 (4) עמודים 224-234 מאמר מספר: 5 (g)	Cluster Headache & Trigeminal Autonomic Cephalalgias . 10. Intracranial Causes of Orofacial Pain 11. Migraine & Tension Type Headache 12. Neuropathic Pain 13. כאבי שיניים ופנים – תמרורי אזהרה מסוכנים
מאמרים מספר: 5 (a-e)	13. ברוקסזים ופראפונקציות בערות 14. אבחנה מבדלת של שחיקת שיניים-ארוזיה 15. הפרעות שינה (OSAS) וברוקסזים של שינה 16. TMD וברוקסזים אצל ילדים
פרק 8 (4) מעמוד 234 עד הסוף פרק 19 (1)	17. Fibromyalgia & Chronic fatigue Syndrome 18. כאב: היבטים פסיכולוגיים וטיפול בהבירולי.

פרק 7 (2)	19. מעורבות ע"ש צווארי בכאבי ראש-פנים. טפול פיזיותרפי
מצגת 13-S8	20. כאב כרוני- מחלה גנטית?
מצגת 6-S8	21. כאב בגיל השלישי
פרקים 13-11 (6) מצגות: 1,2,3,4,5-S8	22. טיפול בהפרעות תפקודיות במערכת הלעיסה 23. טיפול כירורגי בהפרעות במפרקי הלסתות 24. גישות משלימות כדרך שליטה בכאב: 1. אקופונקטורה 2. טיפול בכאבי פנים באמצעות היפנוזה

ט. סמינרים

א. סמינרי ההכנה בחודש אוגוסט-ספטמבר יתקיימו בימי רביעי בין השעות 13.00-18.00 (סה"כ 5 שעות), פרט לסמינר שיתקיים בתאריך 16.9.20 שבו יתקיימו 2 מועדים: 1. סמינר בוקר (08.15-12.30); 2. סמינר אחר הצהריים (18.00-13.15)

ב. במהלך הסמסטר הראשון הסמינרים יתקיימו בימי ראשון בין השעות 16.00-18.00 (סה"כ 2 שעות)

ג. **בתאום עם הוועד** יתקיים מפגש חזרה למבחן בהשתתפות אנשי הצוות

בסיום הסמינרים של טרום שנת הלימודים (סמינרי אוגוסט ספטמבר) יתקיים בוחן דיגיטלי מסכם. פרטים נוספים יפורסמו בהמשך. הציון של הבוחן מהווה 15% מהציון הכולל.

י. רשימת הסמינרים

תאריך	שם המרצה/מרצים	הנושא	חומר קריאה חובה
19/08/2020	פרופ' אפרים וינוקור	1. מבוא לכאב: מושגי יסוד 2. מבוא לכאבי פנים ולסתות: הגדרות, קלסיפיקציה, אטיולוגיה ואפידימולוגיה 3. הפרעות תפקודיות (TMD) אצל ילדים 4. נאורו-אנטומיה ופיסיולוגיה של כאב 5. תהליכים מרכזיים בכאב 6. מודולציה של כאב 7. כאב חריף מול כאב כרוני	מצגות: a-b (S0) מאמר מספר 5i: פרקים 6-2 (1) כל המצגות המסומנות:
08/09/2020	פרופ' אפרים וינוקור	1. עקרונות הבדיקה והאבחון (AXIS I) ע"פ DC/ TMD- 2. עקרונות הבדיקה והאבחון (AXIS II) ע"פ DC/ TMD- 3. הפרעות תפקודיות של שרירי הלעיסה.	מאמר מספר 5 (f): מבוא מספר 7; 8 כל המצגות המסומנות! מצגת
09/09/2020	פרופ' אפרים וינוקור	1. הפרעות תפקודיות לא דלקתיות של מפרק הלסת. 2. אספקטים פסיכולוגיים וטיפול התנהגותי בכאב 3. טיפול פרמקולוגי וכירורגי בהפרעות תפקודיות במערכת הלעיסה	פרק 8 (2) פרק 8 (4) עד עמוד 224 כל המצגות המסומנות:
16/09/2020 S4 סמינר בוקר (12.30-08.15)	ד"ר שושנה רייטר	1. תהליכים דלקתיים וניווניים של מפרק הלסת 2. הדמייה לאיבחון TMD	פרק 10 (3) כל המצגות המסומנות:
16/09/2020 S5 סמינר אחה"צ (18.00-13.15)	פרופ' אפרים וינוקור ד"ר אלונה אמודי ד"ר פסי רובין	1. ברוקסיוס ופראפונקציות בערות 2. אבחנה מבדלת של שחיקת שיניים-ארוזיה 3. ברוקסיוס של שינה, 4. ברוקסיוס אצל ילדים 5. טיפול דנטלי בהפרעות שינה	מאמרים מספר: (a-d) מצגות: 2&1-S4
18/10/2020 S5 (המשך)	ד"ר לרי לוקרמן	Dental Sleep Medicine Obstructive Sleep Apnea	מצגת 3-S4
25/10/2020 S6	פרופ' אפרים וינוקור	טיפול באמצעות סדים סגרים	פרק 15 (6)* מצגת: 1-S6 סיכום התאמת סד: S6-
01/11/2020 S7	פרופ' אפרים וינוקור ד"ר אלונה אמודי	1. אוקלוזיה והפרעות תפקודיות של מערכת הלעיסה 2. Phantom Bite Syndrome (Occlusal Dysesthesia)	כל המצגות המסומנות: 7
08/11/2020 S8	ד"ר אלונה אמודי ד"ר שושנה רייטר	Primary and Secondary Headache Trigeminal Neuralgia	כל המצגות המסומנות:
15/11/2020 S9	ד"ר אלונה אמודי ד"ר טל מסר	הזרקה אקסטרא-אורליות על ידי רופאי שיניים	מצגת: S9

הערות:

1. המספר בסוגרים מציינים את מספר המבואה.
2. כל סמינר מסומן באות S. ראו במודל את המצגות המתייחסות לכל סמינר.